I TYSK TILINTETGØRELSESLEJR

ELLEN Lundkvist Nielsen var mellem de ti Kvinder, der den 11. December 44 blev sendt fra Frøslev til Tyskland — via Vestre Fængsel. Hun var blevet arresteret i Dragør i Eftersommeren sammen med sin Bror og andre gæve Fiskere, der af Tyskerne blev beskyldt for Sabotage og Transporter af Mennesker og Vaaben over Øresund. Det var en svingende Vognfuld Arrestanter, Gestapo hentede i Dragør, og midt blandt alle Mændene sad den elskelige Ellen med de glade blaa Øjne; Dragørkonen, der havde sin daglige Dont ved Gammel Strand, var sigtet for Sabotage.

Ellen Nielsen sad tre Maaneder paa Vestre, derefter kom hun til Frøslev, hvor hun kun fik Lov at blive i halvanden Maaned.

Jeg havde ikke set Ellen Nielsen, siden hun den Decemberdag sammen med sine ni Kammerater gik ud ad Laagen i Pigtraadshegnet og forsvandt mellem Barakkerne. Det hed sig først den Dag, at de ti Kvinder skulde løslades, men endnu før de var kørt bort fra Lejren, havde der bredt sig en uhyggelig Fornemmelse af, at det var Løgn; i første Omgang skulde de i hvert Fald tilbage til Vestre. Men maaske betød det bare nye Forhør paa Shellhuset. Der

gik mange Uger, før vi i Frøslevlejren fik Vished for vore ti Kammeraters Skæbne, men omsider maatte det da betragtes som givet, at de var sendt sydpaa. Lejrene dernede stod for os som det værste der kunde times et Menneske; alligevel havde vi dengang kun svage Forestillinger om de Rædsler, vore Kammerater maatte gennemgaa.

Da jeg nu møder Ellen igen, trekvart Aar efter jeg saa hende sidst, har hun forandret sig en Del; hun ser ikke daarlig ud, men hendes Øjne er blevet større, og hendes Ansigt er blevet mindre. Hun bevæger sig ogsaa lidt mere besværligt, end sidst vi spadserede vore raske Ture omkring Barakken.

— Kan du udholde at tale om Ravensbrück? spørger jeg.

— Det kan jeg sagtens, mine Nerver har ikke taget Skade, forsikrer Ellen paa sit syngende dragørske Maal. Men det bliver svært at begrænse sig, jeg kunde sidde her og berette i Dagevis.

Jeg vilde ønske, jeg havde Ord, der virkelig kunde beskrive det Syn, der mødte os, da vi kom ind i Lejren. Lige udenfor den Bygning, vi først kom ind i, laa der vældige Dynger af Skrald, som en Skare Fanger gik og sorterede, medens *Aufseherinnerne* kløede dem. Vi *saa* paa hinanden . . . En dansk Pige strøg forbi os: *Velkommen til Helvede,* sagde hun.

Vi stod i et Rum, hvor Vinduerne ikke kunde lukkes, og vi frøs, saa Tænderne klaprede i Munden paa os. Der vilde vi faa Lov at blive i Nat, blev der sagt; det var en stor Naade, for normalt skulde vi have været ovre i Teltet, hvor der overhovedet ikke

fandtes Beskyttelse mod Kulden. I Nattens Løb blev over Hundrede Mennesker smidt ind til os. Kl. 4 om Morgenen blev vi saa kostede over i Teltet. Nøden og Elendigheden omkring os var saa stor, at den ikke var til at fatte. Jeg husker, at jeg smed et Franskbrød og et Par Strømper i Rendestenen til en af de ulykkelige, der tiggede af os. Flere af de Kvinder, vi havde været i Berøring med, havde fortalt os, at alt vilde blive taget fra os, men vi troede dem ikke. Naar vi skulde forrette naturlige Ærinder, maatte vi sætte os udenfor paa en Spand i Barakgaden — der lykkedes det en dansk Kvinde, Sunny, kaldte vi hende, at faa os til at forstaa, at vi skulde stikke hende alt det af vores Tøj, vi kunde, saa skulde hun prøve at redde det for os. Hun stak vort Undertøj i sine Bukser og pilede bort med det over paa Revieret.

Vi var i Teltet til Kl. 15. Hvis vi havde et Krus, fik vi Suppe. Senere blev vi ført over til det natlige Sted igen og kommanderede til at klæde os splitternøgne af. De tog alt Tøj fra os, Rub og Stub, det eneste, jeg fik Lov til at beholde, var et Stykke Sæbe, en Kam og en Vaskeklud. Vi fik udleveret det, vi skulde gaa i, jeg fik et Par blegrøde Bukser, en Herreundertrøje, en tynd Sommerkjole og en sort Frakke. Heldigvis var der en af Pigerne, som stjal mit Korset til mig. I et Kontor ved Siden af skulde vi aflevere vore Værdisager. Jeg kunde ikke faa min Giftering af, jeg havde haft den paa i 38 Aar. »Den klipper vi af,« sagde en Kvinde, som forresten talte dansk.

Sent om Aftenen kom vi ind i en Barak. Der var

375 Mennesker i hver Ende af den, og til dem var der beregnet seks W.C.'er. Vi elleve danske (vi havde faaet en Kammerat til med fra Vestre) fik tre Køjer tilsammen. Vi havde ingenting over os. Men det værste var ikke Kulden, det var Stanken i Rummet — hvis du anede, hvor der stank.

Det var kriminelle Forbrydersker, der var vore nærmeste Overordnede, vor Stueformand, Lisa, havde kvalt sin Mand med de bare Næver. I hver Blok var der Vaskehus, men der var kun Vand en lille Stump Tid hver Morgen, man skulde op om Natten for at faa sig vasket.

Paa hvilket Tidspunkt vi blev purret ud til Appel, ved jeg ikke nøjagtigt, ingen af os havde Ure, og Tiden løb sært i eet for os, det varede heller ikke længe, før man løb sur i Datoerne og opgav Tidsregningen. Appellen varede ofte til Middag. Hver Blok stod opstillet for sig. Det var saa koldt, at det ikke er til at beskrive, og det var forbudt os at røre os det ringeste, ingen Stampen med Fødderne, ingen Næsepudsning. Den første Gang vi oplevede Straffeappel, var det, fordi der manglede en, hun var ikke til at finde. Det viste sig, hun laa inde i Barakken og var død.

Vort Arbejde bestod den første Dag i at sprede Skrald. Man kunde ogsaa blive sat til at slæbe Ammunitionskasser, eller til at skovle Sand paa Skrænten ved Søen. De Kvinder, der havde været der i flere Aar, lignede ikke Kvinder mere, men store Karlfolk, saa uhyggeligt udviklede var de blevet.

Senere opdagede man flere Fiduser, hvorved man kunde gemme sig for Lejrpolitiet og engang imel-

lem snyde for at komme paa Arbejde. Der var en halv Times Middagspause, hvor vi fik Suppe, sommetider kunde vi ogsaa være heldige og organisere nogle Kartofler. Engang imellem kunde man ogsaa organisere Hvidkaal og Løg. Om Aftenen fik vi varm Suppe.

Men Sulten var ikke det værste dengang, det værste var vore Maver. Man kunde ikke undgaa at faa Dysenteri, og Afføringen rendte fra os, før vi kunde naa at komme ud. Vi turde ikke beholde vore Benklæder paa om Natten for ikke at faa dem svinede til, og tog vi dem af, frøs vi saa forfærdeligt. Naaede vi ud og kunde sætte os, kom der nogen og tærskede os ... Vi led under de Forhold, aah, hvor vi *led.*

Et Stykke ind i det nye Aar blev der talt om, at nogle af de ældste skulde føres over til en forladt Ungdomslejr et Stykke Vej fra Ravensbrück. Det hed sig, at i *Jugendlejren* vilde vi faa Mælkesuppe. De, der havde røde Kort, skulde derover, det var Husholdningslærerinde Johanne Hansen og mig. Vi blev flyttede derover den 2. Februar. Vi marcherede i tyve Minutter og naaede saa frem til en Samling Barakker mellem nøgne Træer.

Vi laa over tusind Mennesker i en Sal, Tonehalle hed den, tæt, tæt ved Siden af hinanden. Johanne og jeg var saa syge i vore Maver, vi maatte ud. Og saa begyndte vi vor fortvivlede Vandring hen over Menneskekroppe, først gennem vort eget Rum og saa gennem et til. Nogle prøvede at hjælpe os, andre tærskede løs paa os.

Vort Haab om Mælkesuppen blev beskæmmet, den gruopvækkende Sandhed var, at vi var kom-

met til en Tilintetgørelseslejr. I seks Døgn laa vi i denne Barak, vi led af Tørst, og vi led under ikke at blive vaskede. Vi laa og suttede paa nogle raa Kartofler. En Nat hjalp jeg en ældre *Ausfeherinne* med at bære en Død ud, til Gengæld fik jeg lidt Vand. En af disse Nætter lød der pludselig Hurraraab udenfor; vi troede, at det var Freden, der var kommet, og Polakkerne gav sig til at synge, Salmer sang de, det lød saa smukt. Vi var saa spændte allesammen, vi kunde ikke sove, men næste Morgen viste det sig jo, at det var Løgn det hele.

En Dag fik vi Ordre til at afgive vore Frakker, vi skulde smide dem i en Bunke. Pludselig fandt jeg paa, at jeg vilde rivè Mellemforet ud af min. Jeg gjorde det med Lynets Hast og gemte det i mine Bukser. I Løbet af et Øjeblik havde alle de andre gjort det samme. I Stedet for Frakkerne fik vi Trøjer. Forresten blev det hurtigt mildt i Vejret — vi maatte sande, at Gud mildner Luften for de klippede Faar.

I Jugendlejren blev man ikke sendt paa Arbejde som i Ravensbrück, men ventede kun paa at blive sendt eet Sted hen, og det var i Gaskamret. Før Transporten blev Navnet paa Fangen skrevet paa hendes Arm med Mærkeblæk. Jeg var udtaget to Gange! Jeg var blandt dem, der blev ført hen til en Barak, hvor vi stod og ventede. Jeg sneg mig bort og hen paa W.C. — der stod Johanne og jeg med hinanden om Halsen og græd. Vi stod opstillede foran Barakken det meste af Dagen — og saa skete der ingenting. Næste Dag begyndte det samme om igen. Den Dag blev de alle sendt afsted, det var Aufseherin-

nen og S. S. Soldater, der udtog dem — undtagen de fire sidste, hvoriblandt jeg var. Det var Blokova, den øverste i Blokken, der var Skyld i, at jeg slap, hun havde fattet en Slags Godhed for Johanne og mig. Vi fik Lov til at arbejde som Tjenestepiger og kom dermed udenfor den værste Farezone. Jeg blev dog udtaget een Gang til. Men saa skete det, medens jeg stod og ventede, at en S. S. Soldat kom hen til mig, tog mig i Armen og spurgte, om jeg var dansk. Jeg nikkede, og saa trak han mig ud af Rækken. Det var et Mirakel.

I Tusindvis blev Fangerne ført til Jugendlejren, var der kun et Døgn eller to og blev saa kørt til Tilintetgørelse. Tit døde de hos os under Opholdet. De Stillinger, de Sjæle laa i, naar de var døde! Jeg glemmer aldrig nogensinde deres sorte Ben med de vædskende Saar! Hvad de Sjæle havde lidt! Om Aftenen og Natten, naar det var ravende mørkt, gik Transporterne afsted til Gaskamrene, høje Læs med de Døde øverst ...

Jeg ved ikke, hvordan jeg saa ud i disse Maaneder, jeg kunde jo ikke se mig selv, men jeg saa paa Johanne! Det var svært at bevare sin menneskelige Værdighed under de Forhold; jeg prøvede af alle Kræfter at være, som jeg plejede, men jeg ved ikke, om det lykkedes mig. Man siger nok, at Mad er ikke det eneste, men naar man sulter, saa ... Vi talte ikke om andet end Mad, Johanne og jeg, vi havde Madhallucinationer.

I to Maaneder havde vi ikke faaet nogen Røde Kors Pakke, men en Dag kom en polsk Pige, der dagligt arbejdede i Ravensbrück, med en lille Pakke

til os med Pølse, Ost og Knækbrød — vore Kammerater i Lejren turde ikke sende mere til os ad Gangen. Vi trængte saadan til noget varmt, og den Dag var vi i Stand til at købe to Kartofler — vi kogte dem og drak Vandet.

Langfredag blev tusind Kvinder sendt til Gaskamrene. Jeg tænkte i Grunden ikke paa, at der skulde være Fare for mig selv, men pludselig, medens vi stod til Appel Paaskelørdag, blev jeg saa hjerteskærende angst. Tænk, hvis du nu skal afsted, tænkte jeg — det var første Gang, jeg var bange paa den Maade. Jeg saa Johanne komme vandrende op ad Lejrgaden med bøjet Hoved, hun sagde senere, at hun var blevet enig med sig om, at nu *kunde* hun ikke mere.

Netop *da* fik vi Besked om, at vi skulde tilbage til Ravensbrück. Der havde de slidt for at faa os tilbage, og de var lykkelige, da de saa os. De første Døgn blev vi skjult paa Revieret og fik saa Arbejde paa en Fabrik, hvor vi begyndte Kl. 22. Vi sprættede beskidte, blodige Uniformer op.

Søndag den 8. April mødte Johanne Dagmar, en anden af vore Kammerater, paa Lejrgaden. »Nu skal vi snart hjem,« sagde Johanne, hun prøvede altid paa at være Optimist. »Hold din Mund!« sagde Dagmar, »lad mig blive fri for det Vrøvl.« Men Johannes Forudsigelse havde ikke været saa tosset endda, for den Dag vi fik at vide, at Svenskerne kom for at hente os. Vi havde intet vidst om Bernadottes Aktion, vi vidste i det hele taget ingenting i Ravensbrück, heller ikke, hvor nær Krigen var ved at være forbi.

Den sidste Nat tilbragte vi i Baderummet. Kl. 4 fik vi Kaffe. Saa begyndte vi at vandre gennem Lejren, endnu vidste vi ikke, hvad vi skulde tro, *men saa drejede vi om Hjørnet og saa de hvide Biler.* —

For første Gang, medens hun fortæller, er Ellen bevæget, hun har Taarer i Øjnene ved Tanken om Bernadottes hvide Busser. — Og Mændene, tilføjer hun, det var *vore Mænd!* Vi omfavnede dem af Glæde.

Da jeg havde siddet lidt i Ambulancen, bad jeg, om jeg maatte faa Lov til at faa mine Saar rensede, jeg var fuld af Saar over hele Kroppen. Saa lagde jeg Hovedet paa Puden og mistede Bevidstheden. Jeg kom ikke til mig selv igen før 1. Maj. Da laa jeg paa det svenske Lazaret.

*

Efter de Oplysninger, der i Oktober 45 foreligger, er 26 danske Kvinder døde i tyske Koncentrationslejre og Fængsler. Om 20 Kvinder mangler man paa Kontoret for særlige Anliggender endnu Oplysning.